

Vekst og modernisering

Handlingsprogram 2015 - 2018

Budsjett 2015

Ringerike kommune

Status 2014

2013

- Inntektssvikt på 34,5 mill. kroner
- Overforbruk i driften på 18,2 mill. kroner
- Regnskapsmessig resultat på minus 6,2 mill. kroner

2014

- Inntektssvikt på 26,5 mill. kroner som ble justert i revidert budsjett
- For høy aktivitet ved inngangen til 2014
- 30 mill. kroner i engangsinntekter
- Prognosen viser 25,0 mill. kroner i overforbruk i driften

Utvikling i årsverk

Dato:	01.01.2013	01.01.2014	12.07.2014	12.09.2014
Antall årsverk	1858	1855	1809	1779

Tabellen viser antall årsverk fast ansatte.

Prosess

- Utgangspunkt er status i tjenestene 2. tertial 2014
- Det er behov hos svake grupper som har gitt overforbruket ved at de har hatt større behov enn budsjettet
 - Barnevern, barn med spesielle behov, hjemmetjeneste og enkeltbrukere innen helse og omsorg
 - Realistisk budsjett for disse gruppene i 2015
- Investeringer med utgangspunkt i Ringerike 2020 og kommunestyrets tidligere vedtak

Profil

- Svake grupper ivaretas
- Bedre utnyttelse av inntektpotensialet
- Skjermer frivillighet
- Modernisering av organisasjonen
- Effektiv drift
- Investeringer i infrastruktur

Ut av ROBEK

ÅR:	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Sum
Merforbruk til inndekning	-15 575	-85 546	-25 691				-6 523	-133 335
Inndekket				10 846	13 469	81 322		105 637
Rest til inndekning 1.1.2014								-27 698

- Økonomisk prognose for 2014 viser at mellom 5 og 10 millioner kroner av tidligere års underskudd kan inndekkes
- Det gjenstår da omlag 20 millioner kroner som MÅ dekkes inn i 2015*

**(Politisk vedtak og avtale med Kommunal- og moderniseringsdepartementet)*

KOSTRA-tall

KOSTRA-TALL			Ringerike	K-gruppe 13	Gjøvik	Buskerud	Landet u/Oslo
	2011	2012	2013				
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per innbygger	47 869	47 719	51 129	49 704	53 552	49 932	54 312
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger	58 013	61 327	63 679	65 360	67 792	66 978	70 279
Frie inntekter i kroner per innbygger	39 704	42 761	44 124	45 373	44 229	46 073	47 417
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	25 538	25 998	27 169	43 054	38 045	27 692	46 985
Pensjonsforpliktelse i kroner per innbygger	69 681	77 875	85 290	73 707	78 992	74 482	80 907
ADMINISTRASJON							
Brutto driftsutgifter, administrasjon og styring, i kr. pr. innb.	4 445	4 268	4 113	3 572	3 966	4 418	4 415
Brutto driftsutgifter, administrasjon og styring, i % av tot.brt. driftsutg., konsern	7,8	7,3	6,5	5,6	6	6,6	6,4

KOSTRA-tall

KOSTRA-TALL			Ringerike	K-gruppe 13	Gjøvik	Buskerud	Landet u/Oslo
	2011	2012	2013				
GRUNNSKOLE							
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223) i prosent av samlede netto driftsutgifter	21,4	23	21,3	21,3	21,3	21,3	21,3
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år	70 137	77 461	79 852	74 091	80 310	76 856	79 216
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per innbygger 6-9 år	734	2 757	2 274	2 717	2 368	1 931	3 570
Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger 6-15 år	10 227	12 381	11 508	15 538	16 789	18 436	16 314
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger 6-15 år	2 256	2 358	2 275	1 320	1 763	2 037	1 975
BARNEHAGER							
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	12,4	13	12,5	15,5	13,4	14	14,3
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	98 977	106 092	113 254	118 396	117 415	115 392	118 852
Korrigerte oppholdstimer per årsverk i kommunale barnehager	11 962	11 638	11 427	11 725	11 900	11 606	11 409
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	151 194	141 936	155 788	163 119	159 647	155 691	162 216
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime	51	48	53	54	53	52	54
Kommunale overføringer av driftsmidler til private barnehager per korrigert oppholdstime	1	40	40	39	41	39	39

KOSTRA-tall

KOSTRA-TALL			Ringerike	K-gruppe 13	Gjøvik	Buskerud	Landet u/Oslo
	2011	2012	2013				
PLEIE- OG OMSORG							
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	36,7	36,8	35	30,1	31,4	30,2	30,6
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester	336 297	357 127	357 654	373 273	322 477	326 354	367 060
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	1 099 478	1 121 200	1 156 618	1 011 219	1 125 888	1 004 438	967 230
BOLIGFORMÅL							
Brutto driftsutgifter per kommunalt disponert bolig	65 242	69 654	43 599	37 036	3 972	26 770	39 017

De store tallene...

HOVEDOVERSIKT DRIFT (Tall i 1000 kr)	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Brukerbetalinger	-65 777	-62 618	-70 166
Andre salgs- og leieinntekter	-143 030	-156 137	-163 667
Overføringer med krav til motytelse	-260 300	-216 214	-237 827
Rammetilskudd	-679 627	-720 000	-724 000
Andre statlige overføringer	-52 322	-45 119	-53 153
Andre overføringer	-2 528	0	0
Skatt på inntekt og formue	-627 498	-659 700	-653 000
Eiendomsskatt	-55 024	-54 485	-54 485
Andre direkte og indirekte skatter	-314	0	0
SUM DRIFTSINTEKTER (B)	-1 886 419	-1 914 273	-1 956 298
Lønnsutgifter	970 718	985 583	958 929
Sosiale utgifter	257 556	247 855	295 961
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	254 395	247 091	258 947
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	182 094	173 318	191 775
Overføringer	176 748	213 376	165 419
Avskrivninger	51 175	50 000	50 000
Fordelte utgifter	-19 192	-28 888	-16 929
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 873 494	1 888 334	1 904 102
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-12 925	-25 939	-52 197

De store tallene...

HOVEDOVERSIKT DRIFT (Tall i 1000 kr)	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-12 925	-25 939	-52 197
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-17 523	-17 704	-19 614
Mottatte avdrag på utlån	-442	-223	-223
SUM EKSTERNE FINANSINTEKTER (E)	-17 964	-17 927	-19 837
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	31 598	35 289	35 289
Avdragsutgifter	43 221	47 000	49 000
Utlån	1 128	450	450
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	75 947	82 739	84 739
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	57 982	64 812	64 902
Motpost avskrivninger	-51 175	-50 000	-50 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-6 118	-11 127	-37 295
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-45 590	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-163		0
Bruk av bundne fond	-15 889	-810	-874
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-61 642	-810	-874
Overført til investeringsregnskapet	11 913	500	500
Dekning av tidligere års merforbruk	45 590	0	17 498
Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	18 959
Avsetninger til bundne fond	16 763	1 237	1 212
SUM AVSETNINGER (K)	74 266	1 737	38 169
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	6 505	-10 200	0

Befolkningsprognose

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0 år	267	281	300	304	308	316
1-5 år	1 592	1 568	1 589	1 589	1 577	1 587
6-12 år	2 183	2 201	2 238	2 298	2 371	2 374
13-15 år	1 023	994	975	963	960	1 012
16-19 år	1 455	1 470	1 425	1 387	1 371	1 333
20-44 år	9 373	9 350	9 408	9 420	9 452	9 480
45-66 år	8 950	9 034	9 135	9 215	9 247	9 314
67-79 år	2 953	3 145	3 283	3 471	3 636	3 777
80-89 år	1 315	1 262	1 215	1 184	1 199	1 204
90 år eller eldre	289	319	340	337	332	320
	29 400	29 624	29 908	30 168	30 453	30 717
Befolkningsvekst i %		2014	2015	2016	2017	2018
Ringerike		0,76 %	0,96 %	0,87 %	0,94 %	0,87 %
Landet		2,32 %	1,15 %	1,13 %	1,12 %	1,10 %
Vekst i yrkesaktiv del av befolkningen		2014	2015	2016	2017	2018
Ringerike		0,33 %	0,86 %	0,50 %	0,34 %	0,51 %
Landet		0,93 %	0,98 %	1,02 %	1,04 %	0,94 %
		-0,60 %	-0,12 %	-0,52 %	-0,70 %	-0,44 %

Fordeling på sektorene i 2015

Tall i 1000 kr			
HOVEDOVERSIKT 1B	Regnskap 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015
Folkevalgte og revisjon	6 757	6 510	6 437
Administrasjon og fellesutgifter	85 154	87 190	89 711
Barnehage (ny 2015)	163 522	158 436	166 607
Grunnskole (ny 2015)	262 295	259 039	245 786
Spesielle tiltak barn og unge (ny 2015)	98 668	103 890	113 037
Kulturtjenesten (ny 2015)	14 223	13 231	21 211
Helse, omsorg og velferd	590 863	571 155	581 219
Tekniske områder	148 655	168 196	120 961
Avsetninger, overføringer	13 978	61 556	56 667
SUM TIL DRIFT	1 384 115	1 429 203	1 401 636

Rammer 2015 pr. sektor

Barnehage

Rammetabell 2015-2018

	2015
Grunnlag for budsjett (opprinnelig budsjett 2014)	158 436
Rammeendring	8 171
Netto driftsramme	166 607

Tiltak i planperioden

	2015
Justeringer i 2014-budsjett	
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-1 804
Nye tiltak i 2015	
Utvidelse av Heggen barnehage	1 670
Økt søskenmoderasjon, refusjon til private barnehager	100
Økt tilskudd private barnehager	9 470
Justering ekstern husleie	221
1,07 % kutt i lønnsmassen	-863
Økt foreldrebetaling 2015	-623
Sum rammeendring	8 171

Rammer 2015 pr. sektor

Grunnskole

Rammetabell 2015-2018

	2015
Grunnlag for budsjett (opprinnelig budsjett 2014)	259 038
Rammeendring	-13 252
Netto driftsramme	245 786

Tiltak i planperioden

	2015
Justeringer i 2014-budsjett	
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-6 494
Nye tiltak i 2015	
Økt ramme Norsk for fremmedspråklige. Internoverføring fra NAV fjernes i 2015	1 080
Økt SFO betaling	-500
Strukturendringer skolesektoren, redusert ramme	-5 000
Fellesutgifter til Eiendomstjenesten	129
Internhusleie til Eiendomstjenesten	443
1,07 % kutt i lønnsmassen	-2 910
Sum rammeendring	-13 252

Rammer 2015 pr. sektor

Spesielle tiltak barn og unge

Rammetabell 2015-2018

	2015
Grunnlag for budsjett	17 295
Rammeendring	95 742
Netto driftsramme	113 037

Tiltak i planperioden

	2015
Justeringer i 2014-budsjett	
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-101
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 81/14	83 702
Nye tiltak i 2015	
Spes.ped.tiltak til barn med spesielle behov i barnehage, økt aktivitet og kostnader	2 309
Barnevern tiltak, økt aktivitet og kostnader.	5 000
Avlastning barn og unge m/ barnebolig, økte kostnader.	2 649
Justering ekstern husleie	2 478
Spesialpedagoger til PPT	436
1,07 % kutt i lønnsmassen	-731
Sum rammeendring	95 742

Rammer 2015 pr. sektor

Kulturtjenesten

Rammetabell 2015-2018

	2015
Grunnlag for budsjett	13 231
Rammeendring	7 980
Netto driftsramme	21 211

Tiltak i planperioden

	2015
Justeringer i 2014-budsjett	
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-267
Nye tiltak i 2015	
Justering ekstern husleie	8 364
1,07 % kutt i lønnsmassen	-117
Sum rammeendring	7 980

Rammer 2015 pr. sektor

Helse og omsorg

Rammetabell 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Grunnlag for budsjett	657 495	581 219	581 219	581 219
Rammeendring	-76 276			
Netto driftsramme	581 219	581 219	581 219	581 219

Tiltak i planperioden

	2015	2016	2017	2018
Justeringer i 2014-budsjett				
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-12 096			
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 81/14	-83 702			
Nye/ endrede behov 2015				
Medfinansiering sykehus avsluttet	-34 000			
Redusert ramme økonomisk sosialhjelp	-2 000			
Økte inntekter Ringerikskjøkken som følge av økte priser	-2 000			
Økte inntekter brukerbetaling hjemmetjenester som følge av økte priser	-400			
1,07 % generelt lønnskutt	-5 380			
Justering eksternt husleie	67 785			
Husleieinntekter boliger	-35 431			
Kommunale avgifter fra Helse til Teknisk	-567			
Statlige overføringer ifm flyktninger og asylmottak flyttet til område avsetninger, overføringer	20 850			
Forebyggende edruskapsarbeid overført til administrasjon og fellesutg.	255			
Økt ramme hjemmetjenester	2 567			
Økt ramme kjøp av eksterne plasser	5 800			
Økt ramme legetjenester	1 104			
ROS tilskudd flyttet til rammeområde avsetninger, overføringer	939			
Sum rammeendring	-76 276	0	0	0

Rammer 2015 pr. sektor

Tekniske områder

Rammetabell 2015-2018

	2015
Grunnlag for budsjett	167 866
Rammeendring	-46 905
Netto driftsramme	120 961

Tiltak i planperioden

	2015
Justeringer i 2014-budsjett	
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-3 337
Nye/ endrede behov 2015	
Kommuneplan overført fra administrasjon og fellesutgifter	300
Vannbruksplan overført fra administrasjon og fellesutgifter	30
Forventet økt refusjon fra Hole etter reforhandling 2015	-500
Reduksjon renhold	-1 000
Reduksjon vaktmester	-1 000
Reduksjon på husleie Boligstiftelsen	-1 000
Forventet økning husleie utover indeks (Boligstiftelsen)	-1 000
Reduksjon energikostnader	-500
Organisasjonsendring til administrasjon og fellesutgifter	-880
1,07 % generelt lønnskutt	-1 146
Overført komm avg fra helse til teknisk	709
Overført husleieinntekter Boligstiftelsen til helse	35 431
Overført husleieutgifter Boligstiftelsen til helse	-64 049
Justering eksterne husleie inkl felleskostnader - til andre driftsområder	-16 012
Parkeringsinntekter overført til område avsetninger, overføringer	6 500
Driftsendring	549
Sum rammeendring	-46 905

Rammer 2015 pr. sektor

Administrasjon og fellestjenester

Rammetabell 2015-2018

	2015
Grunnlag for budsjett	87 775
Rammeendring	1 936
Netto driftsramme	89 711

Tiltak i planperioden

	2015
Justeringer i 2014-budsjett	
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	-2 180
Nye/ endrede behov 2015	
Kommuneplan overført til teknisk	-300
Vannbruksplan overført til teknisk	-30
Forebyggende edruskapsarbeid overført fra helse	-255
Organisasjonsendring fra teknisk	880
Valg	2 400
Fellesutgifter og forsikringer	1 100
1,07 % generelt lønnskutt	-642
Justering ekstern husleie	917
Driftsendring	46
Sum rammeendring	1 936

Rammer 2015 pr. sektor

Folkevalgte og revisjon

Rammetabell 2015-2018

	2015
Grunnlag for budsjett	6 510
Rammeendring	-73
Netto driftsramme	6 437

Tiltak i planperioden

	2015
Nye/ endrede behov 2015	
Omfordeling mellom ansvar på området og generell innsparing	-73
Sum rammeendring	-73

Rammer 2015 pr. sektor

Avsetninger, overføringer

Rammetabell 2015-2018

	2015
Grunnlag for budsjett	61 556
Rammeendring	-4 889
Netto driftsramme	56 667

Tiltak i planperioden

	2015
Justeringer i 2014-budsjett	
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 27/14	26 280
Budsjettendringer jfr. KS-vedtak 43/14	-26 000
Nye / endrede behov 2015	
Avsatt til lønnsvekst 2015	22 486
Økt pensjonskostnad - amortisering premieavik	7 890
Statlige overføringer ifm flyktninger og asylmottak	-29 163
Parkeringsinntekter	-6 500
Økt avsetning transaksjoner ifm Kirkelig fellesråd	720
Økt avsetning krematoriet	324
Fordelte utgifter ifm Krisesentersamarbeidet	-926
Sum rammeendring	-4 889

Investeringer i planperioden

Investeringstiltak (ikke-rentable)	2015	2016	2017	2018	SUM
IKT - Investeringer	9 360	9 100	9 100	9 100	36 660
IKT - Skole og barnehage	6 000	2 700	2 700	2 700	14 100
Skoler - Nytt inventar	5 000	5 000	5 000		15 000
Barnehager - Nytt inventar	2 000	2 000	2 000		6 000
Kultur - Selvbetjente bibliotek	1 000	-	-	-	1 000
Helse - Nasjonalt Nødnett (statlig anslag)	1 000				1 000
Helse - Inventar/utstyr	2 000	2 000	1 000	1 000	6 000
BRR - Biler og redningsverktøy	1 500	3 800	-	-	5 300
Teknisk - Kommunale veier, gatelys, maskinpark	12 500	9 500	6 000	6 000	34 000
Teknisk - Stimuleringsmidler byutvikling	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Eiendom - Oppgradering skolebygg	6 500	6 500	6 500	6 500	26 000
Eiendom - Oppgradering barnehager	1 300	1 000	1 000	1 000	4 300
Eiendom - Rehabilitering kultur- og idrettsbygg	5 200	3 000	4 000	-	12 200
Eiendom - Oppgradering helse- og omsorgsbygg	7 350	3 500	1 500	1 500	13 850
Eiendom - Oppgradering kommunale boliger	3 500				3 500
Eiendom - Energi, inneklime, overvåkning	8 700	3 700	3 700	1 000	17 100
Eiendom - Biler og større materiell	1 650	300	300	-	2 250
Eiendom - Grunneiendommer og skoger	1 000	-	500	-	1 500
Utbygging - IKT-investeringer på tekniske områder	300	300	300	300	1 200
Utbygging - Ny skole med flerbrukshall Hønefoss syd	50 000	100 000	100 000	80 000	330 000
Utbygging - Sokna skole totalrenovering	35 000	35 000			70 000
Utbygging - Skolebygg Hønefoss nord	5 000	85 000	95 000	125 000	310 000
Utbygging - Nes skole ny barneskolefløy			2 000	10 000	12 000
Utbygging - Utvidet kapasitet eksisterende barnehager	6 500	6 500			13 000
Utbygging - Ny sentrumsbarnehage		2 000	20 000	18 000	40 000
Utbygging - Samferdsel	5 050				5 050
Utbygging - Hov allé omsorgsboliger	2 000	24 800	20 000		46 800
Utbygging - Omsorgsboliger (foreldrekonsept)	1 000	15 400			16 400
Utbygging - Nye omsorgsboliger Norderhovhjemmet	2 000	10 000	25 000	27 000	64 000
Kirker - Gjenoppbygging Hønefoss kirke (kommunal andel)	26 300				26 300
Kirker - Oppgradering og utvikling	3 360	2 400	360		6 120
	213 070	334 500	306 960	290 100	1 144 630

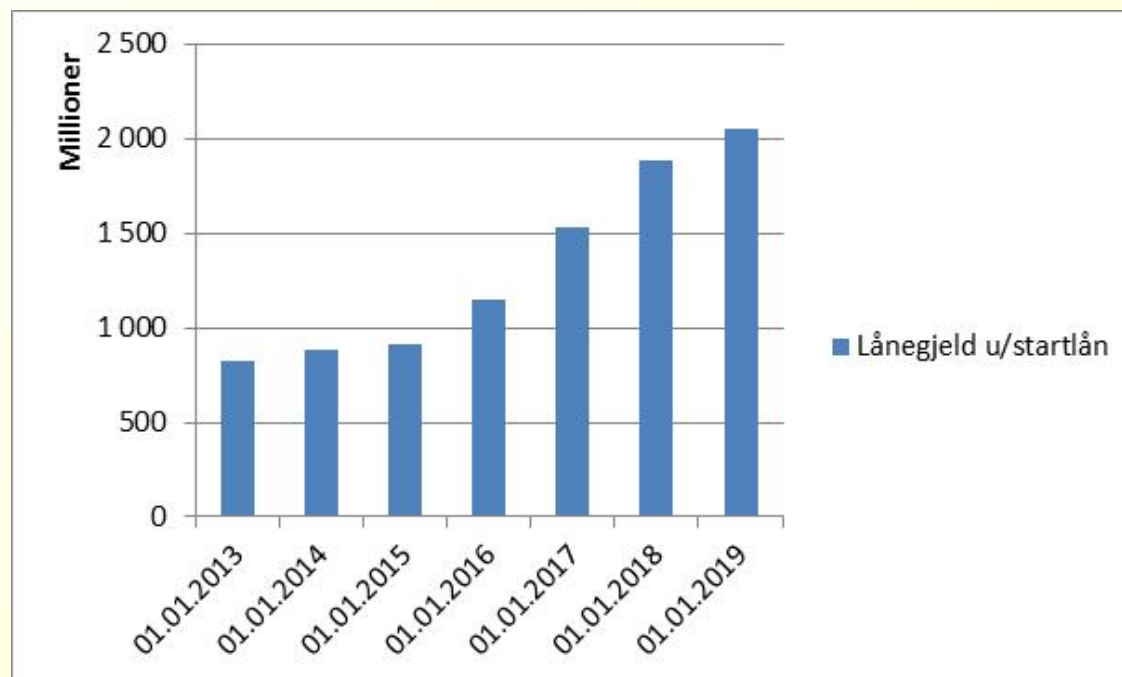
Investeringer i planperioden

Investeringstiltak (rentable)	2015	2016	2017	2018	SUM
Hovedplan vann	15 800	4 000	4 000	4 000	27 800
Hovedplan avløp	25 500	12 300	4 300	4 300	46 400
Fellesprosjekter VA Hønefoss	5 500	2 500			8 000
Ringerike vannverk	25 000	50 000	15 000		90 000
Utbygging Monserud renseanlegg	20 090	76 570	137 130	11 810	245 600
Sanering Hen VA	12 000	10 000	6 000		28 000
Renseanlegg + sanering og vannforsyning Nes	17 500	10 000			27 500
Vannverk Nes i Ådal	7 500	7 500			15 000
Sokna vannverk	15 000				15 000
	143 890	172 870	166 430	20 110	503 300

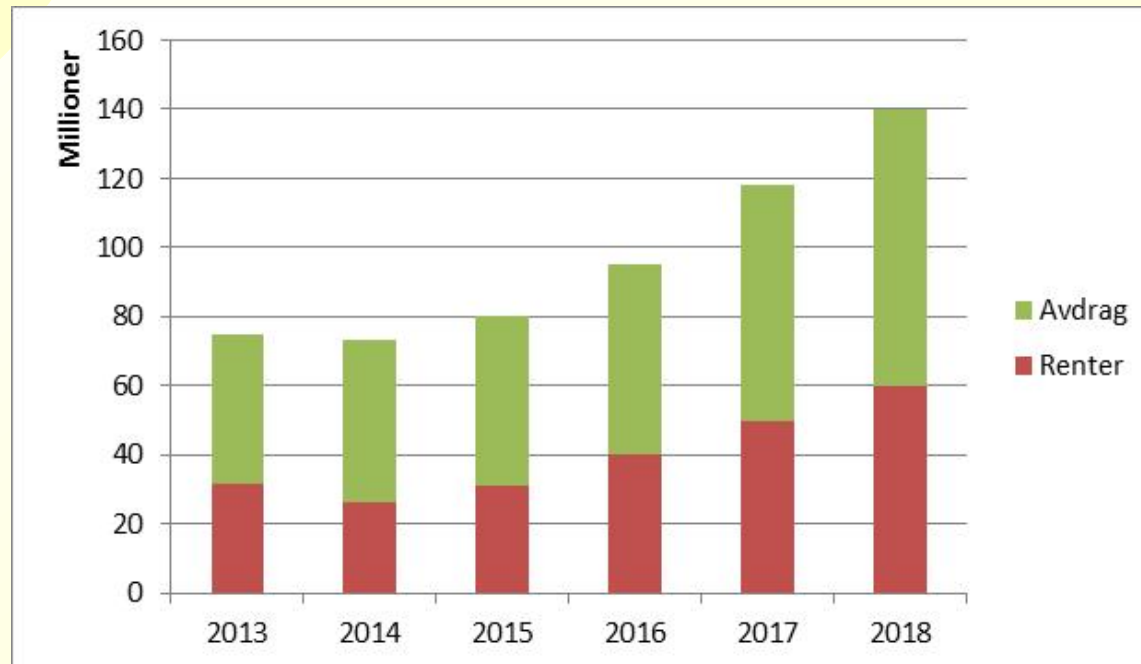
Utvikling i lånegjeld

Tall i millioner kr		Anslag for perioden 2015 - 2018				
01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019
828	884	914	1 148	1 536	1 882	2 057

Utvikling for renter og avdrag

Tall i millioner kr	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Renter	31,6	26,1	31,1	40	50	60
Avdrag	43,2	47	49	55	68	80
SUM	74,8	73,1	80,1	95	118	140

Lånegjeld i kroner pr. innbygger

I 2013 viste KOSTRA-tallene følgende:

	Ringerike	Gjøvik	Drammen	Kostra- gruppe 13	Buskerud	Landet
Netto lånegjeld i kroner per innbygger, konsern	27 169	39 043	72 897	54 067	45 416	51 475

I årene som kommer vil lånegjeld pr. innbygger i Ringerike kommune se omtrent slik ut forutsatt gjennomføring av investeringene i handlingsprogrammet 2015-2018:

	2014	2015	2016	2017	2018
Netto lånegjeld i kr pr innbygger	30 850	38 380	50 910	61 800	66 970

Eiendomsskatt

	2015		Maksimalsats	
Bolig&Fritid	3 promille	54,278 mill kr	7 promille	105,278 mill kr
Næringseiendom	5 promille		7 promille	

- En økning av satsene til 7 promille vil gi 51 mill. kroner i økte inntekter forutsatt dagens verdigrunnlag og bunnfradrag
- Satsene kan økes med maksimalt 2 promille hvert år
 - 1 promille økning på bolig og fritid utgjør 10,6 mill. kroner
 - 1 promille økning på næringseiendom utgjør 4,6 mill. kroner

Politisk prosess

- 14. oktober kl. 15.00
 - Rådmannen legger frem sitt forslag
- 21. oktober
 - Formannskapet sender sitt forslag ut på høring
- 4. november
 - Høringsfrist
- 18. november
 - Formannskapet behandler budsjett med høringsuttalelser
- 27. november
 - Endelig behandling i Kommunestyret

